

SOKRATOVA OBRANA

Autor Administrator

SOKRAT 399. g. pr. Kr. Jedan od najznačajnijih grčkih filozofa. Njegove filozofske nazore zapisali su učenici, napose filozof Platon i povjesničar Ksenofont. Filozofska misao okrenuta mu je pitanjima èovjeka. Optužen je od strane vlasti da ne vjeruje u bogove koje propisuje država i da kvari mladež i osuđen na smrt. Nuđena mu je mogućnost odlaska u progonstvo, ali dosljedan svojim moralnim načelima, Sokrat to odbija i rađe prihvaća smrtnu kaznu, te umire ispivši i otrov. Njegovu obranu pred sudom književno je oblikovao Platon. Prenosimo ulomke govora koje je preveo Koloman Rac iz knjige Glasoviti govori, Naklada Zadro, 1999. Obrana Sokratova

(...) I sad ja odlazim - vi ste me odsudili na smrt, a na te tu udarila je istina žig pakosti i nepravедnosti. I ja ostajem kod svoga prijedloga, pa i oni. Pa to je možebit negdje tako i trebalo da bude i mislim, dobro je. (...) A sada želim proricati, suci, vama koji ste me odsudili. Pa i jesam već ondje gdje ljudi najviše prièu kad im je mrijeti. Ta velim, ljudi, koji ste mene smakli, stiaèi æe vas kazna odmah poslije smrti moje, mnogo teža, Zeusa mi, nego ona kojom ste me pogubili; jer sada ste to uradili u misli da æete se osloboditi te neæete odgovarati za svoj život, ali æe vam se sasvim protivno - tako ja mislim - dogoditi. Vi æe ih biti koji æe vas ispitivati; njih sam ja sada zaustavljao, ali vi nijeste vidjeli. I bit æe ljuæi koliko su mlaði; i vi æete se veæma jediti. Jer ako mislite da æete, ubijajuæi ljude, zadržati koga da vas ne grdi zato æe pravo, pravo ne sudite. Ta ovakav spas niti je baš moguaè ni lijep, veæ onakav je ponajljepši i ponajlakši kad ne braniš, nego sebe pripravljati; kako æe biti æe to bolji. To sam dakle vama, æe to ste me na smrt odsudili, na rastanku prorekao. A prosudimo i ovako, da ima mnogo nade, da je to dobro! Ta smrt je jedno od dvoga: ili je takva, te mrtav nije ništa; niti ima ikakvo osjeæanje o èemu, ili je, kako se govori, upravo nekakva promjena i seoba duše odavde na drugo mjesto. Pa ako nema nikakva osjeæanja, nego je kao san kad tko spava a ne sanja ništa, divna bi blagodati bila smrt. Ja mislim, kad bi trebalo da neko odabere onu noæ kad je tako zaspao te mu se ništa ni usnilo nije, pa kad bi trebalo da ostale noæi i dane života svoga usporedi s tom noæi i da razmisli i kaže koliko je dana i noæi slađe od one noæi proživio u životu - mislim, ne bi ih samo kakav obièan èovjek nego i veliki kralj perzijski lako izbrojio prema ostalim danima i noæima. Ako je dakle smrt takva, blagodati je, velim. I ovako mi se cijelo vrijeme ne èini ništa vi nego jedna noæ. A ako je opet smrt seoba odavde na drugo mjesto, te je istina æe to se govori, da su doista ondje svi pokojnici - kakvoga bi onda veæeg dobra bilo od ovoga, ljudi suci? Jer dođe li tko u Had i rije; se tih nazovisudaca i nađe prave suce, za koje se i kaže da ondje sude - tako Mino, Radamant, Eak, Triptolem i drugi koji su između polubogova bili pravedni u životu svom - zar æe loša biti seoba? Ili opet da se sastanete s Orfejem, Musejm, Hesiodom i Homerom - æe to bi tko od vas za to dao? Ma želja me stotinu puta umrijeti ako je to istina. (...) A æe to bi bilo glavno, provodio bih vijek ispitujuæi one ondje i istražujuæi, kao ove ovdje, tko je od njih mudar, tko li misli, a nije. æe to bi tko, suci, dao za to da ispita onoga æe to je na Troju poveo onu silnu vojsku, ili Odiseja, ili Sisifa, ili sijaset drugih, i muškaraca i žena, æe to bi ih tko mogao navesti? S njima se ondje razgovarati i boraviti i ispitivati ih - to bi bila neizmjerena sreæa. Svakako za to valjda oni ondje ne ubijaju. Ta- i inaèe su sretniji oni ondje od ovih ovdje, pa su još sve ostalo vrijeme be-smrtni, ako je iole istina æe to se govori. (...) Nego i vi, suci, treba da budete puni dobre nade prema smrti i držite jedino ovo za istinu: nema zla za dobra èovjeka, ni živa ni mrtva, a bogovi ne od-nemaruju djela njegova. I nije mi se to sada samo od sebe dogodilo, nego mi je jasno da je po me bilo bolje da veæ umrem i muka se rije;im. Zato i nije mene nigdje znak odvratilo te ja bar nijesam baš kivan na one æe to su me odsudili i tužili. Ali me opet nijesu s tom mišlju sudili i tužili nego zato æe to su mislili da mi æe to ih je vrijedno koristiti. Ovoliko ipak molim: si-novima mojim, kad poodrastu, osvetite se, ljudi! Dodijavajte im isto tako kao æe to sam ja vama dodijavao, æe ako vam se èini da se brinu prije za blago æe to nego za krepost i ako budu mislili da su neæe to, a nijesu ništa! Grдите ih, kao ja vas, da ne mare za ono za æe to treba i da misle da su neæe to, a ne vrijede ništa. I budete li to ovako radili, pravo æe se to od vas dogoditi i meni samome i sinovima. Ali veæ je doba poæi - meni u smrt, a vama u život. A tko od nas polazi na bolju sreæu ne zna nitko no Bog.